Literatura catalana

Josep Carner

Solucions · 23 exercicis

Proves d'accés a la universitat (PAU) de Catalunya. Ordenats del més recent al més antic.
Retalls dels exàmens i pautes oficials (selecat.cat / universitats.gencat.cat).

1. PAU 2021 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 1 (Segona part)

SEGONA PART

1.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

Els tres punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes; és a dir, si comenta que:

(a) «Interval» està compost per 19 versos octosíl·labs, els dotze primers dels quals s'organitzen en dístics (grups de dos versos) amb rima apariada (aa, bb, etc.), mentre que els altres set s'agrupen en una estrofa única amb rima abaaaab. L'agrupació correspon a dos moments de l'experiència: els apariats descriuen les sensacions i els pensaments de qui es desperta a la matinada; l'última estrofa, en canvi, evoca com el poeta es torna a adormir quan la llum solar comença a il·luminar el mar. **(0,5 punts)**.

(b) «Interval» és el primer poema de la secció «L'assenyament». Pel tema s'assembla a alguns poemes de «Les nits» (el poeta es desperta a mig son), però ara l'actitud és diferent: la inquietud s'ha substituït per la pau, l'agraïment i l'acceptació confiada de la vida que el poeta manifesta en els versos finals. **(0,5 punts)**.

(c) El poema recrea l'experiència del subjecte que es desperta a la matinada i descriu aquest «interval» entre dos sons. Els quatre primers versos descriuen el despertar («Obro els ulls») i el lloc: una cambra tancada per una persiana verda que, a la llum feble de la matinada, crea un ambient de verdor que el poeta compara amb una cova («balma») protectora. La consciència de ser viu («visc») implica també el dubte sobre l'existència («¿Qui sap si viuré demà?»). Els versos 5-10 introdueixen un element de reflexió: l'home, indefens, és culpable d'haver comès pecats, però compta amb la pietat i el perdó divins: Déu és dolç i espera, i la ignorància de l'home és il·luminada per Déu; el poeta, aquí, metaforitza la pietat i la protecció divines amb el vent fresc de la matinada («l'aura nova de frescor»). De sobte, el so al lluny d'una tartana matinera, que indica l'activitat humana, interromp la reflexió i concilia el poeta amb el món. La darrera estrofa comença amb un altre element descriptiu: el sol que aviat sortirà comença de donar al mar reflexos de color ataronjat. Llavors, el poeta s'adorm; ho diu dos cops, de manera contundent («Desapareixo, d'un plegat») i més descriptiva («Mos ulls, altre cop, s'han tancat»). Els tres últims versos concilien la descripció de les sensacions de la matinada amb la presència divina protectora. D'on ve, diu el poeta, saber que és massa d'hora i que encara pot dormir més? Pot ser el vent fresc («gemat» 'lluminós'), o bé la campana d'un convent que assenyala una hora primerenca. Però també, insinua el poeta, pot ser la presència d'un àngel que protegeix el poeta en el seu son confiat. **(1,5 punts).**

Si l'examinand desenvolupa de manera correcta i coherent alguna qüestió no explicitada estrictament en els enunciats, però que hi és tanmateix pertinent se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut. Els altres 2 punts s'atorgaran segons la capacitat de presentar, estructurar i redactar el comentari, a la claredat i la coherència expositives i a la capacitat d'anàlisi.

2.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

Els tres punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes; és a dir, si:

(a) Comenta que el fragment correspon al darrer capítol de la novel·la, poc després que Carola Milà se n'hagi anat a París, el 1951, per allunyar-se de la família i de la Barcelona franquista, i de resultes d'una temptativa de suïcidi amb somnífers en un intent desesperat de fugir de la realitat personal i social en què no encaixava i respecte de la qual no tenia possibilitats d'establir llaços de cap mena. **(1 punt).**

(b) Explica que, quan és a França, Carola Milà adopta una nova identitat, Judith Nagy, una pràctica habitual al llarg de la seva trajectòria vital, que li permet, com ella mateix comenta en el fragment, esborrar el propi passat i construir-se una personalitat nova amb què presentar-se en el nou entorn social. Carola, doncs, necessita oblidar («esborrar», diu) el que ha deixat enrere per regenerar-se com a subjecte i reafirmar la pròpia condició de dona lliure, és a dir, emancipada i sense dependències econòmiques. Es valorarà si l'examinand posa en relació aquest fragment amb altres moments de la novel·la en què canvia de nom; si precisa que els «diners» a què al·ludeix al segon paràgraf corresponen a les joies que s'endú en un maletí de pell i que li havia regalat al llarg dels anys el seu marit; si raona que al·ludeix a la por de la fam com a herència de la pròpia condició de desclassada, de marginada en tant que filla il·legítima del fill de l'amo d'una fàbrica i la criada, cosa que la situa per naixença al marge de tota condició de classe; o si explica que a París instal·larà el restaurant Chez Joakay, on es guanyarà la vida com a resultat d'una iniciativa completament personal i autònoma (la primera, de fet). **(1 punt).**

(c) Fa referència al fet que el fragment està escrit en primera persona i que la veu narrativa s'identifica amb el personatge principal, Carola Milà, i ho posa en relació amb el recurs metaliterari segons el qual l'obra és el resultat de convertir en novel·la les memòries de la protagonista. **(0,5 punts).**

Si l'examinand desenvolupa de manera correcta i coherent alguna qüestió no explicitada estrictament en els enunciats, però que hi és tanmateix pertinent se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut. Els altres 2 punts s'atorgaran segons la capacitat de presentar, estructurar i redactar el comentari, a la claredat i la coherència expositives i a la capacitat d'anàlisi.

2. PAU 2021 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 2 (Segona part)

Solució no disponible: la pauta oficial no la inclou o no s'ha pogut localitzar.

3. PAU 2021 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 1 (Primera part)

PRIMERA PART

1.

[2,5 punts]

Els 2,5 punts assignats es poden atorgar si l'examinand explica que:

(a) El cor quiet conté 83 poemes escrits entre 1913 i 1925 (no és imprescindible que en diguin el nombre i les dates) repartits en cinc parts o seccions de llargada desigual, cadascuna de les quals amb un títol que n'anuncia el contingut: «Les nits», «Els arbres», «Les estampes», «Les adreces» i «L'assenyament». **(0,5 punts)**

(b) El tema principal de «Les nits» és la interrogació existencial sobre el misteri de la vida i la mort, figurat en l'obscuritat, els sons i les imatges poc definides de la natura, que provoquen en el poeta l'angoixa, la por, el desassossec, i el dubte existencial i religiós. «Els arbres» descriu diversos arbres, de forma individual o col·lectiva, per humanitzar-los i convertir-los en un model de saviesa per al poeta. «Les estampes», que és la secció més extensa, reuneix poemes sobre la naturalesa ordenats segons el cicle de les estacions (de començament d'estiu a la primavera), amb atenció a les festes litúrgiques de Nadal i Pasqua; els poemes de la la secció es conceben com la captació d'un instant (una estampa) de la vida natural, sovint usat com a pretext per a introduir una reflexió o un comentari sobre la vida humana. A «Les adreces» reuneix poemes de circumstàncies dedicats a moments de la vida humana, del naixement al matrimoni. La darrera secció, «L'assenyament», és com una resposta a la primera: el tema principal és l'adquisició del seny que permet superar la inquietud i l'angoixa a través de la mirada serena, conformada i humil sobre la vida. **(0,25 punts per a l'explicació correcta del tema de cada secció, fins a un màxim total de 1,25 punts)**

(c) El títol del llibre, El cor quiet, és el resultat de la recerca que el llibre proposa, perquè designa la capacitat del poeta de contemplar la vida sense angoixa, amb serenitat i confiança, en arribar a la maduresa. És el tema dominant de la tercera part, però apareix ja al final de la primera en el poema «El beat supervivent»; la lliçó de saviesa que donen els arbres i les visions de la natura, variada i humanitzada, també s'associen a la serenitat i el seny. El tema va lligat a consciència de les edats de la vida humana, des de la infantesa (se'n parla a «Aparador de joguines» o «La naixença d'un noi») fins a la mitjana edat («El beat supervivent», els poemes de «L'assenyament»). **(0,75 punts)**

Si l'examinand complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2,5 punts.

4. PAU 2021 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 1 (Segona part)

SEGONA PART

1.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

Pauta de correcció

Els 3 punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si explica que:

(a) El poema es construeix en tres estrofes d'un nombre irregular de versos, unificades a partir de la repetició al primer vers de cada estrofa del vocatiu «Casa amb» o «Casa de», que introdueix els elements descriptius de la casa. I que, al mateix temps, cada estrofa està dividida en dues meitats: una primera meitat descriptiva (vv. 1-3, 7-10, 17-26) contrasta amb una segona meitat sobre el mar que té a prop (estrofes I i II) o que imagina el caràcter mariner de la casa (estrofa III). **(0,5 punts)**

(b) La versificació i la rima no segueixen una pauta regular: s'hi combinen versos de mesures diverses: alexandrins (6+6), decasíl·labs, octosíl·labs, hexasíl·labs, tetrasíl·labs i un trisíl·lab. La rima, consonant, s'organitza en seqüències d'apariats o bé d'altres combinacions de dues rimes (aabaab, abba, abab) i fins de tres rimes (abcbac). **(0,5 punts)**

(c) El poema descriu una casa en un poble de mar. A les dues primeres estrofes, se'n descriuen aspectes purament visuals: la cortina blanca, els porticons verds, el sòcol blau, el sostre de teulada amb les bigues pintades de color taronja, la senzillesa dels mobles. En totes dues estrofes, aquesta descripció s'acompanya de la referència al mar: fins i tot si no el veu, al poeta li n'arriben l'aroma i el so que fan les onades. Les referències al mar serveixen per situar la casa i completar-ne la descripció. A la tercera estrofa, la descripció es fa més detallada: no es descriu la casa, sinó objectes que revelen la condició dels que l'habiten. Els vv. 23-24 revelen qui són i donen sentit al títol: hi viu «gent exbotiguera» (potser estiuejants), i això explica que el pou grinyoli, com si la corriola no volgués moure's (de fet, vol dir que no es fa servir), o que les flors es vegin vulgars, pomposes, pansides i escasses; i, sobretot, es manifesta amb la irrupció incongruent d'objectes mecànics que produeixen sons («caixa de música») i sorolls («màquina de cosir», que ocupa tot el vers) aliens al món mariner. **(1 punt)**

(d) Aquesta irrupció de la vulgaritat ciutadana, menestral contrasta amb la idealització que fins ara ha acompanyat la casa; per això el poeta ha dit als vv. 21-22 que abans, en un passat indeterminat i incontaminat, hi vivien els déus. I també per això al final del poema (vv. 27-34) el poeta compensa la intrusió de la realitat

prosaica d'uns estiuejants que profanen la casa idealitzada amb la imaginació de com devia ser la casa quan hi vivien pescadors. Carner marca molt bé la frontera entre realitat i imaginació: «A gratcient, però, mon esma esgarriant», és a dir, deixant vagar la imaginació. La resta del poema, doncs, descriu la casa imaginada: d'una banda, els estris de pescar: al mur de l'eixida hi ha xarxes i rems, i a terra s'hi ha plantat una antena; de l'altra, els fruits de la pesca: el peix acabat de pescar, lluent i multicolor, i els lliris de mar, de color blanc, humils, collits en una cala: la senzillesa de la vida quotidiana de qui viu en harmonia amb l'entorn. **(1 punt)**

Si l'examinand desenvolupa de manera correcta i coherent alguna altra qüestió no explicitada en l'enunciat, se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut. Els altres 2 punts s'atorgaran segons la capacitat de presentar, estructurar i redactar el comentari, la claredat i la coherència expositives, i la capacitat d'anàlisi.

2.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

Pauta de correcció

Els 3 punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si explica que:

(a) El fragment se situa al començament de la primera part de la novel·la. La Laura tot just ha arribat a Comarquinal, a la casa del marit Tomàs Muntanyola i la seva germana Teresa, que ara també serà casa seva. Laura es retira a la seva cambra per canviar-se la roba que portava durant el viatge i per escriure a la seva cosina Maria. En aquest fragment ens apareixen les dues dones, la Laura i la Teresa, protagonista i antagonista respectivament. **(1 punt)**

(b) Teresa adopta una actitud de malfiança cap a la nouvinguda, com mostra al començament la vigilància sobre l'actitud de Laura: el contrast entre el que Teresa creu que és l'obligació devota (passar el rosari) i l'actitud indiferent i el gust per la roba delicada (el barnús rosa) de Laura estableix la base de la rivalitat. Tot seguit, Teresa espia encuriosida la nouvinguda pel forat del pany. L'escena fa evidents les respectives actituds davant la sexualitat: Teresa és, com diu el narrador, una «verge de quaranta anys» que ha reprimit la seva sexualitat sota el pes de les convencions familiars, socials, religioses i morals. D'aquí la seva reacció indignada. **(0,5 punts)** L'al·lusió a la «mà resseca», la «suavitat conventual», la «boca contreta» i el pit que no ha rebut contacte del sol contrasta amb Laura **(0,5 punts).** Així,«la nuesa rosada de la forastera», les peces íntimes brodades, l'autocontemplació al mirall, el somriure, el gest d'estufar-se el cabell contribueixen a dibuixar Laura com una dona jove, moderna, sensual, conscient de la seva capacitat d'atracció, i il·lusionada amb un casament que la treu de la pobresa (d'aquí la referència a l'anell) **(0,5 punts)**. La frase final de Teresa resumeix a través d'una frase feta els termes de l'oposició entre les dues dones i, de fet, tota la novel·la: la incompatibilitat entre el món, el refinament i les il·lusions de Laura, i el món, el resclosiment i la brutalitat de Comarquinal, encarnat en el marit Tomàs i la cunyada Teresa. **(0,5 punts)**

Si l'examinand desenvolupa de manera correcta i coherent alguna altra qüestió no explicitada en l'enunciat, se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut. Els altres 2 punts s'atorgaran segons la capacitat de presentar, estructurar i redactar el comentari, la claredat i la coherència expositives, i la capacitat d'anàlisi.

5. PAU 2021 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 2 (Segona part)

Solució no disponible: la pauta oficial no la inclou o no s'ha pogut localitzar.

6. PAU 2020 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 3 (Primera part)

3. A *El cor quiet*, de Josep Carner, el darrer poema de la secció «Les nits», titulat «El beat supervivent», enllaça les preocupacions d'aquesta primera secció amb les de la darrera, «L'assenyament». Expliqueu com es relacionen els temes i les preocupacions d'aquestes dues seccions, tot fent atenció al significat del títol del llibre.
[2,5 punts]

Pauta de correcció

Els 2,5 punts assignats es poden atorgar si l'examinand:

(a) Explica sumàriament que «El beat supervivent» presenta el poeta com un home madur, que evoca la joventut passada sense enyor, i que accepta respectuosament el misteri de la vida que representa la nit. I fa notar que aquesta actitud, amb què es tanca la primera secció, és la que domina a la secció «L'assenyament». **(0,5 punts)**

(b) Explica que el tema principal de la secció «Les nits» és la interrogació existencial sobre el misteri de la vida i la mort, figurat en l'obscuritat, els sons i les imatges poc definides de la natura, que provoquen en el poeta l'angoixa, la por, el desassossec i el dubte existencial i religiós. **(0,5 punts***) Contrasta aquesta actitud amb «L'assenyament»: la secció presenta encara aquestes inquietuds (p. ex. a «Una casa tancada», «L'home que fa giravoltar l'espasa» o «Les fulles de l'abril»), però ara l'actitud del poeta ja no és la interrogació inquieta, torbadora, sinó l'acceptació humil —tenyida de sentit religiós cristià— de la vida per part de l'home madur* **(0,5 punts)***. I conclou que totes dues seccions configuren una unitat poètica i de sentit perquè els interrogants de la primera troben resposta en la darrera, com mostra la relació entre el poema que obre el llibre, «Nocturn», i el que el tanca, «El castell de l'oblit»* **(0,5 punts)**.

(c) Explica que el títol El cor quiet *s'ha de relacionar amb els continguts de la darrera secció, «L'assenyament»: el «cor quiet» és el de l'home que no es deixa angoixar per la inquietud existencial i sap trobar-hi resposta en la contemplació admirada de la vida (els arbres, la natura, les edats dels homes), de la qual extreu lliçons de seny i d'humilitat.* **(0,5 punts)**

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat se li pot atorgar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2,5 punts assignats.

7. PAU 2020 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Segona part)

2. Comenteu el poema «Els cocoters de Macuto», inclòs a la secció «Arbres» d'*El cor quiet*, de Josep Carner. Tingueu en compte, especialment, els aspectes següents (no cal tractar-los separadament ni en el mateix ordre):

a) La relació del poema amb les altres poesies de la secció i el valor general que els arbres tenen per al poeta.
b) La descripció del motiu (imatges, elements d'humanització) i l'estructura del poema (tingueu en compte la forma mètrica).
c) El significat d'aquests arbres per al poeta.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

ELS COCOTERS DE MACUTO

Vaig veure un dia a Macuto,[1]
i els estic veient encar,[2]
quatre cocoters en rengle[3]
aturats davant la mar.

Eren sols davant les ones,
fills gentils de la claror,
com columnes oblidades
o fermalls[4] de l'horitzó.

S'expandien en llur èxtasi
com si no els veiés ningú:
espaiats, al cel somreien,
tots germans, sol cadascú.

Ran de terra, ja es torçaven,
dolçament al sol girats.

Els ventalls de trenta reines
sostenien delicats.

Però, patges fora via,[5]
ells van créixer amb tant deler,[6]
que sols dees[7] sobre un núvol
els ventalls podran haver.[8]

Quatre cocoters en rengle
sobre el blau, prodigis d'or...

Quan jo sigui entre la boira
m'assolellaran el cor.

1. *Macuto*: Poble de la costa de Veneçuela, al mar Carib.
2. *encar*: 'encara'.
3. *en rengle*: 'en filera'.
4. *fermalls*: 'joies que ornamenten o tanquen un vestit'.
5. *fora via*: 'fora del camí, fora del comú'.
6. *deler*: 'desig, passió'.
7. *dees*: 'deesses'.
8. *haver*: 'tenir, abastar'.

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si explica que:

(a) El poema pertany a la secció «Arbres», en la qual Carner descriu diverses espècies arbòries i en destaca algun valor de lliçó o de model humà per al poeta, i fa notar que aquest és el darrer poema de la secció. **(0,5 punts)**

(b) El poema està escrit en estrofes regulars de quatre versos heptasíl·labs amb rima consonant aguda en els versos 2 i 4 de cada estrofa; l'estrofa final presenta els dos parells de versos separats per tal de tancar el poema i emfasitzar-ne el sentit. A la primera estrofa el poeta presenta el motiu com un record («Vaig veure... i els estic veient encar...») i el descriu succintament; les estrofes 2-5 descriuen els cocoters i en va destacant els valors a través de comparacions («com columnes», «com fermalls») i de metàfores (patges que sostenen ventalls aptes per a reines i per a deesses, de tan alts com són), i sobretot a través de la humanització del seu creixement a l'estrofa 3: creixen confiats, en una mena d'èxtasi i de contentament, somrients, alhora individus i membres d'un col·lectiu («tots germans, sol cadascú»), com les persones. A l'última estrofa, els versos 21-22 tanquen la descripció reprenent i variant els versos 3-4 (ara hi afegeix el caràcter prodigiós de l'efecte de la llum sobre les fulles), mentre que 23-24 donen la clau del sentit del poema. **(1,5 punts)**

(c) El poeta presenta els cocoters com una imatge conservada en el record, i als darrers dos versos del poema ens revela el valor d'aquest record: quan el poeta «sigui entre la boira» (literalment, en latituds europees sense sol;

figuradament, en els moments difícils de la vida, ara que el poeta ha arribat a la maduresa vital), els cocoters aportaran el sol, la llum, és a dir, l'exemple d'una vida confiada, en què l'individu creix sol i alhora acompanyat, inclinant-se cap al sol i fent-se important en el seu desig de viure i créixer. **(1 punt)**

Si l'examinand desenvolupa de manera correcta i coherent alguna altra qüestió pertinent no explicitada en l'enunciat, se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut. Els altres 2 punts s'atorgaran segons la capacitat de presentar, estructurar i redactar el comentari, la claredat i la coherència expositives i la capacitat d'anàlisi.

8. PAU 2020 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 1 (Segona part)

SEGONA PART

Desenvolupeu UN dels dos comentaris de text proposats a continuació (pàgines 6 i 8):

1. Comenteu el poema «Cançoneta incerta», de la secció «Les estampes» d'*El cor quiet*, de Josep Carner. Tingueu en compte, especialment, els aspectes següents (no cal tractar-los separadament ni en el mateix ordre):
   a) La forma mètrica i l'estructura en relació amb el títol.
   b) El sentit del text i el tractament dels elements naturals (recordeu la secció a què pertany).
   c) El significat del camí de què parla el poema.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

CANÇONETA INCERTA

Aquest camí tan fi, tan fi,
qui sap on mena!
¿És a la vila o és al pi
de la carena?
Un lliri blau, color de cel,
diu. —Vine, vine!—
Però: —No passis! —diu un vel
de teranyina.

¿Serà drecera del gosat,
rossola[1] ingrata,
o bé un camí d'enamorat
colgat de mata[2]?
¿És un recer per adormir
qui passi pena?
Aquest camí tan fi, tan fi,
¿qui sap on mena?

¿Qui sap si trist o somrient
acull a l'hoste?
¿Qui sap si mor sobtadament
sota la brosta[3]?
Qui sabrà mai aquest camí
a què em convida!
I és camí incert cada matí,
n'és cada vida!

1. *rossola*: 'lloc pelat i relliscós en un pendent'.
2. *mata*: 'massa d'arbustos'.
3. *brosta*: 'fullatge'.

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si:

(a) *Explica que el poema adopta la forma d'una cançó en tres estrofes. El gènere de la cançó, que imita la poesia popular, implica la claredat del text i l'ús de versos curts i fórmules de repetició (estructures o refranys). En aquest cas, cada estrofa té 8 versos de 8 i 4 síl·labes, alternant sempre rima masculina i femenina amb l'esquema* abab cdcd. **(0,5 punts)** *Explica que els dos primers versos donen la pauta del text: es repeteixen al final de la segona estrofa (amb les mateixes rimes, doncs, a la segona part de l'estrofa:* -í, -ena *), i amb variacions als vv. 21-22, i donen la fórmula interrogativa "qui sap" que es va repetint a la tercera estrofa; i que els quatre últims versos repeteixen la rima* -í *del començament, i fan aparèixer per primera vegada en el poema en posició de rima la paraula clau «camí» (i així prepara la conclusió).* **(0,5 punts)**

(b) *Explica que el poema forma part de la secció «Les estampes», que recull poemes dedicats a descriure o reflexionar sobre imatges de la naturalesa en relació amb l'experiència humana. En aquest cas, el poema descriu un camí i el poeta es pregunta com és i on porta, i la natura hi és personificada (vv. 5-8, 17-18) o tractada en termes de proximitat emotiva amb els humans (per ex., vv. 9-14).* **(0,5 punts)**

(c) *N'explica el contingut, en termes com ara els següents. La primera estrofa planteja el tema del poema: el camí que l'home té al davant és incert, perquè no se sap on porta. Els vv. 3-4 plantegen dues possibles respostes a la pregunta inicial: tant pot dur a la vila com a fora de la vila. Els vv. 5-8 desenrotllen el tema de la incertesa de la tria davant un camí: d'una banda, hi ha allò que atreu (el lliri blau, la bellesa); de l'altra, allò que fa por o atura (la teranyina). La segona estrofa desenrotlla el tema en forma de preguntes (vv. 9-14) com les dels vv. 2-3, però ara amb un contingut moral, humà: és camí exposat i perillós per a qui s'atreveix, o bé un camí amagat, cobert, íntim i protector? És un camí que pot oferir consol a qui passa pena? La conclusió de l'estrofa ens torna al començament: ignorem com és i on ens du el camí. La tercera estrofa té la mateixa estructura que la segona. Els quatre primers versos enuncien dues preguntes formalment paral·leles: serà un camí acollidor, alegre, o bé trist? (es pot fer notar, aquí, la personificació del camí, a qui s'atribueixen qualitats humanes) O potser és un camí que no du enlloc i que s'acaba sota el fullatge del bosc.* **(1 punt)**

(d) *Explica que els quatre últims versos són la conclusió, en dues etapes: primer, repeteix la pregunta, però novament personificant el camí, que vol conduir el poeta ("a què em convida"); després, per tancar, Carner dona la clau del significat del text: aquest camí incert (per com és i per on du) és una metàfora de la vida, i els homes es troben cada matí (és a dir, sempre) encarats a la incertesa de la vida i a la necessitat de triar sense saber on duran les pròpies decisions.* **(0,5 punts)**

Si l'examinand desenvolupa de manera correcta i coherent alguna altra qüestió pertinent no explicitada en l'enunciat, se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut. Els altres 2 punts s'atorgaran segons la capacitat de

presentar, estructurar i redactar el comentari, la claredat i la coherència expositives, i la capacitat d'anàlisi.

9. PAU 2019 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció B)

3. *El cor quiet*, de Josep Carner

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si:

(a) Explica que el poema pertany a la secció «Les estampes», dedicada a descriure moments i escenes de la naturalesa, i en la qual els poemes s'ordenen segons el cicle de les estacions i de les festes del calendari cristià; i que, per tant, aquest poema s'agrupa amb els poemes d'hivern i, específicament, amb els que tracten del Nadal. (0,5 punts)

(b) Descriu el poema com un sonet, format per dos quartets i dos tercets de versos alexandrins (6+6). Es valorarà que es faci notar que els quartets tenen les mateixes rimes, però amb una distribució diferent, i que el lligam entre els tercets s'assegura amb la rima «-erra» al final de cada un. (0,5 punts)

(c) Descriu l'estructura del poema: els dos quartets descriuen un paisatge d'un dia assolellat d'hivern, plàcid i sense vent, en un poblet (el fum puja verticalment, els núvols a penes es mouen, el pi jove es manté quiet, i l'alè dels animals no es dispersa); els dos tercets introdueixen subtilment la dimensió religiosa i el significat de la festa: en el primer, ho fa la presència de l'àngel, que dona a la mel i al mató un significat relacionat amb la il·lusió de la infantesa (poden recordar que «mel i mató» forma part dels dons de la cançó popular de Nadal «El noi de la mare»); en el segon, el significat metafòric de la mescla dels núvols i la boira. (1 punt)

(d) Diu que tots els elements del poema serveixen l'objetiu de descriure la quietud d'un dia d'hivern poc abans de Nadal, i aquesta quietud s'associa fàcilment a l'expectativa de la festa, com si l'adjectiu «encantada» que s'aplica a «columna» s'apliqués a tot el poema. Que els elements naturals tenen tots una actitud benèvola («encantada», «somriu», «dolcíssima», etc.), d'alegria («s'encenen») i fins i tot submisa (vent i fred «s'ajeuen», no es fan presents en aquest món aturat que es descriu). Que la presència del bou i de la mula evoca les figures concretes del pessebre, i que l'àngel insinua la presència d'un misteri religiós del qual els infants participen, segurament a través de cançons com «El noi de la mare». Que l'element religiós o tradicional es percep també en algunes imatges: per exemple, l'alè metaforitzat en encens, el «gust...de cel», i sobretot la imatge final: literalment, l'alè del cel (els núvols) i l'alè de la terra (la boira) s'ajunten; metafòricament, això significa el sentit religiós del Nadal en la doctrina cristiana: Déu (el cel) es fa home (la terra), i en el naixement de Jesús es fa present aquesta unió. (1 punt)

Si l'examinand desenvolupa de manera correcta i coherent alguna qüestió no explicitada estrictament en els enunciats, però que hi és tanmateix pertinent se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut. Els altres 2 punts s'atorgaran segons la capacitat de presentar, estructurar i redactar el comentari, a la claredat i la coherència expositives i a la capacitat d'anàlisi.

ERRORS DE LLENGUA A LA PROVA DE LITERATURA CATALANA

1. Criteri general

Es pot arribar a descomptar fins a 1 punt de la nota de l'examen per errors de llengua.

No hi ha un barem que penalitzi per cada error (0,1, 0,25, etc.). La penalització, si és el cas, resulta d'una valoració general de la prova, segons la pauta següent.

2. Pauta

Pocs errors lleus o lapsus clars: 0 punts
Errors lleus abundants i repetits: 0,5 punts
Molts errors lleus i/o alguns de greus: 0,75
Molts errors greus: 1 punt

Excepcionalment, es pot arribar a descomptar fins a 2 punts en el cas d'errors molt greus i molt abundants, o bé d'una redacció tan deficient que faci difícil la comprensió. En aquests casos, convé que es detallin les raons per les quals s'ha descomptat més d'un punt.

De manera general, es poden considerar greus les errades ortogràfiques que afecten b/v, i/y i l'ús de h, la mala puntuació —especialment per absència—, els castellanismes lèxics, morfològics i sintàctics, l'omissió de pronoms àtons o els anacoluts. Són poc greus o lleus l'oblit ocasional d'accents, l'oblit o abús de la dièresi,
els pronoms relatius col·loquials o l'ortografia dels pronoms febles, per exemple.

3. Indicació del descompte per errors de llengua

El quadern d'examen (enunciats i resposta en un sol quadern) preveu una casella per a indicar el descompte per faltes, que s'aplica sobre la suma de notes parcials de cada exercici.

10. PAU 2019 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció A)

3. Comenteu el poema «A mig son», pertanyent a la secció «Les nits» d'*El cor quiet*, de Josep Carner. Tingueu en compte, especialment, els aspectes següents (no cal tractar-los separadament ni en el mateix ordre):

a) L'experiència que descriu el poema (podeu fer-ne una paràfrasi) en relació amb altres poesies de la secció «Les nits».

b) L'ús de recursos com ara les interrogacions, la polimetria o el tractament que reben les imatges i els sons nocturns (podeu relacionar-ho amb altres poemes de la mateixa secció).

c) El significat i el to de les dues darreres estrofes (v. 17-24) en contrast amb les precedents.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

A mig son

¿Quin gemec em desvetlla
d'algú que és lluny? No ho sé.
Em moc sobre el coixí, vida insegura,
massa amussada1 per a entendre bé.

Ombres al meu devora,
estranya solitud
d'orfe, de mort o d'animal perdut…
¿Talment, ningú no plora?

Ho hauria dit. Darrere la finestra
i la porta, cap cosa de debò.
Cap onda estranya de dolor m'arriba.
Si hi era estat, s'ha avergonyit el so.

Com una agulla fina,
una agonia m'entra cor endins.
Després una veu dolça diu, a penes,
a l'afluixat gavell[2] de mos instints:

—Perd la teva esma dins el pèlag[3] negre
que no coneix ribera ni farell:[4]
ara és hora de treva;
dorm bocatort dessota el blanc mantell.

¿Per què escoltar, darrere tot un dia
anguniós i cot?[5]
Ves cloent[6] les parpelles; tot desfent-te,
bada't[7] al dolç ignorament de tot.

1. *amussada*: 'poc esmolada, gastada'.
2. *gavell*: 'pila, munt, conjunt desordenat'.
3. *pèlag*: 'mar, oceà'.
4. *farell*: 'far'.
5. *cot*: 'ajupit, inclinat cap a terra'.
6. *cloent*: 'tancant'.
7. *bada't*: 'obre't'.

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si:

(a) Identifica l'experiència com la inquietud i el desassossec del poeta, que es desperta entre dos sons, i descriu els elements clau del moviment del poema: el poeta es desperta a la nit perquè ha sentit —o ha cregut sentir— un gemec llunyà, i aquest despertar provoca incertesa i interrogants per a una intel·ligència que no pot obtenir certeses: potser el so no és real, potser el que hi ha més enllà del jo és irreal, només se sent el silenci nocturn i el poeta és presa de l'angoixa, amb els sentits desmanegats; finalment, una veu —la pròpia consciència— afirma la inutilitat de lluitar per cap certesa i aconsella retornar al son, la ignorància i l'acceptació. (1 punt)

(b) Explica que el poema té elements formals i de contingut que apareixen en altres poemes de la secció (es valorarà que sàpiga recordar, per exemple, «Nocturn» o «Perdut en mon jardí»). Així, les interrogacions que el poeta adreça a la nit reflecteixen l'angoixa existencial, la recerca de respostes a les preguntes que es fa la humanitat davant el misteri de la vida (la vida, la mort, la transcendència, el sentit dels actes humans). Igualment, encara que el poema estigui compost en estrofes de quatre versos amb rima, la rima no obeeix a combinacions regulars, i els versos tenen mesures diferents (6 i 10 síl·labes, distribuïts irregularment), com a reflex de l'angoixa del poeta. Finalment, els elements de la nit es presenten sota la incertitud: gemec llunyà, ombres, solitud, irrealitat, enteniment i instints incapaços de conèixer. (1 punt)

(c) Identifica la veu que parla a les dues darreres estrofes com la veu de la consciència, que dona resposta als interrogants i l'angoixa precedents, i diu que aquesta veu parla al poeta imperativament («Perd», «dorm», «vés cloent», «bada't»). I explica que el son és descrit metafòricament com un gran mar il·limitat que dona treva a l'angoixa i s'identifica amb la ignorància (la ignorància com a acceptació de les coses tal com són, perquè l'enteniment humà no pot penetrar el misteri de la vida). (1 punt)

Si l'examinand desenvolupa de manera correcta i coherent alguna qüestió no explicitada estrictament en els enunciats, però que hi és tanmateix pertinent se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut. Els altres 2 punts s'atorgaran segons la capacitat de presentar, estructurar i redactar el comentari, la claredat i la coherència expositives i la capacitat d'anàlisi.

11. PAU 2019 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

1. A *El cor quiet*, de Josep Carner, el darrer poema de la secció «Les nits», titulat «El beat supervivent», enllaça les preocupacions de la primera secció amb les de la darrera, «L'assenyament». Expliqueu quina relació hi ha entre els temes i les preocupacions d'aquestes dues seccions, i digueu quines respostes dona la darrera a les inquietuds de la primera. Tingueu en compte el sentit del títol del llibre.
   [3 punts]

Pauta de correcció

Els tres punts assignats es poden atorgar si l'examinand:

(a) Explica sumàriament que «El beat supervivent» presenta el poeta com un home madur, que evoca la joventut passada sense enyor, i que accepta respectuosament el misteri de la vida que representa la nit. I fa notar que aquesta actitud, amb què es tanca la primera secció, és la que domina a la secció «L'assenyament». (0,5 punts)

(b) Explica que el tema principal de la secció «Les nits» és la interrogació existencial sobre el misteri de la vida i la mort, figurat en l'obscuritat, els sons i les imatges poc definides de la natura, que provoquen en el poeta l'angoixa, la por, el desassossec i el dubte existencial i religiós. (0,75 punts) Contrasta aquesta actitud amb «L'assenyament»: la secció presenta encara aquestes inquietuds (p. ex. a «Una casa tancada», «L'home que fa giravoltar l'espasa» o «Les fulles de l'abril»), però ara l'actitud del poeta ja no és la interrogació inquieta, torbadora, sinó l'acceptació humil —tenyida de sentit religiós cristià— de la vida per part de l'home madur (0,75 punts). I conclou que totes dues seccions configuren una unitat poètica i de sentit perquè els interrogants de la primera troben resposta en la darrera, com mostra la relació entre el poema que obre el llibre, «Nocturn», i el que el tanca, «El castell de l'oblit». (0,5 punts)

(c) Explica que el títol El cor quiet *s'ha de relacionar amb els continguts de la darrera secció, «L'assenyament»: el «cor quiet» és el de l'home que no es deixa angoixar per la inquietud existencial i sap trobar-hi resposta en la contemplació admirada de la vida (els arbres, la natura, les edats dels homes), de la qual extreu lliçons de seny i d'humilitat. (0,5 punts)*

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 3 punts assignats.

12. PAU 2015 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció A)

3. Comenteu el poema de Josep Carner «Vora la mar és nada», publicat per primera vegada a *La paraula en el vent* (1914). Tingueu en compte, sobretot, aquests aspectes (no cal tractar-los per separat ni en aquest ordre):

a) La forma mètrica del poema i la manera com s'hi estructura el contingut.
b) El significat del text, fent atenció a com es descriu la relació de la dona amb el mar, a l'actitud del poeta i el desig que hi expressa.
c) El sentit de la «veu novella» (vers 9) i «el so difós d'una conquilla» (vers 13) en relació amb la poesia.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

VORA LA MAR ÉS NADA

Vora la mar és nada l'estimada
i és olorosa de ruixim marí;
té els canvis de la mar en la mirada
i lliure es gronxa per un blau camí.

Compta les veles a la matinada,
veu a la tarda el cuejant botí,
d'un so de mar és a la nit bressada;
i el meu plany no li vaga de sentir.

Amor, ensenya'm una veu novella
de prou virtut: no pas la cantarella
de l'aigua al vent o damnejant esculls:

que al bon recer de l'oblidada quilla
em valgui el so difós de la conquilla
quan serem sols i aclucarem els ulls.

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al comentari de contingut es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si:

a) *Explica que el poema és un sonet, format, doncs, per dos quartets i dos tercets, amb versos decasíl·labs i rima encadenada (ABAB) als quartets i amb combinació de tres rimes (CCD, EED) als tercets (0,5 punts), i que el sentit s'ordena d'acord amb l'estructura del sonet: els dos quartets exposen la relació de l'estimada amb el mar i introdueixen, al v. 8, el contrast entre l'atenció d'ella al mar i la indiferència pel plany amorós del poeta; en els tercets, el poeta demana a l'Amor, personificat, una veu diferent que pugui ser percebuda per l'estimada (al primer tercet, diu com no ha de ser aquesta veu, i al segon, com vol que sigui) (0,5 punts).*
b) *Explica que és un poema amorós al voltant de l'amor no correspost. El sentit dels quartets rau en el contrast entre la presència contínua del mar en la vida de la dona (en té les característiques en el primer quartet, i el mar regula el cicle del seu dia en el segon; convé fer atenció al «so de mar») (vv. 1-7) i el fet que no sent el plany, és a dir, l'expressió del dolor del poeta enamorat. En els tercets, el poeta demana a l'Amor personificat una nova veu, alhora efectiva i més íntima (difusa, com un ressò en un cargol de mar), diferent de la veu sonora i agressiva del mar agitat (que podem identificar amb l'expressió arravatada del turment amorós), i que pugui ser atesa per la dona i dita en la intimitat, en un racó de platja, vora una barca (1 punt).*
c) *Explica que a través d'un sonet d'amor Carner introdueix una reflexió sobre la poesia, i que el sentit del poema reposa en aquesta nova veu que no és expressió directa i crua de la queixa de l'enamorat no correspost (com el so del mar agitat: «cantarella»), sinó un ressò, una destil·lació, una veu tènue filtrada per la conquilla marina, que podem identificar amb la mena de poesia amorosa que Carner assaja a* La paraula en el vent. *(1 punt)*

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat, se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut.

13. PAU 2015 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 3 (Opció B)

3. Comenteu el poema de Josep Carner «Les llimones casolanes», publicat per primera vegada a *Els fruits saborosos* (1906). Tingueu en compte, sobretot, aquests aspectes (no cal tractar-los separadament ni en el mateix ordre):

- ***a)*** **La mètrica del poema i la manera com s'hi estructura el contingut.**
- ***b)*** **El tema del poema, fent atenció al títol, i al significat i a la funció que hi té el fruit.**
- ***c)*** **Les característiques generals de la poesia de Carner (i d'*Els fruits saborosos* en particular) que es poden extreure del poema.**

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

LES LLIMONES CASOLANES

Metimna, atrafegada, com mou la cara encesa
damunt el voleiar dels braços i el vestit.
El dinar es cou, es veu lluir la roba estesa
i ja a la cantonada és Licas, el marit.

Liceni trenca un vidre, Naïs s'esmuny, plorosa.
Llavores, arrambant-se al mur i amb passes lleus,
amb una revolada cruel i una amorosa
ha restablert Metimna la pau, que amen els déus.

Cansada, pren la copa de bella transparència
on juguen aires, núvols, solcant un blau camí,
i riu, sabent que a l'aigua mesurarà amb ciència
el raig de la llimona, la mel de romaní.

I beu, dant a l'entorn les últimes mirades.
La llum en el cristall, esparvilladament,
damunt sa cara es mou i l'omple de besades
i li fa cloure els ulls, repòs de tant d'esment.

esparvilladament: 'de manera viva, desperta'

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al comentari de contingut es poden atorgar si l'alumne/a tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si:

- *a) Explica que el poema està compost per quatre estrofes de quatre versos alexandrins (6+6 síl·labes) amb rima encadenada (ABAB) alternant rima femenina i masculina, i mostra la divisió del poema en dues parts: a la primera (dues primeres estrofes) s'hi descriuen les accions de Metimna com a mestressa de casa i mare; a la segona (estrofes tercera i quarta) es descriu el repòs com a gratificació per l'esforç anterior, concentrat en la preparació d'una llimonada (i és aquí on apareix el fruit). (1 punt)*
- *b) Explica que el poema tracta dels valors associats a la vida domèstica encarnats en una mestressa de casa jove amb marit i dos fills. Els valors que es destaquen són l'energia en les tasques domèstiques (estrofa I) i la capacitat d'equilibrar fermesa i amor per mantenir la pau familiar, en aquest cas en la manera com tracta les entremaliadures del fill i el plor de la filla («una revolada cruel i una amorosa»). (0,5 punts) En aquest poema, el fruit hi és usat indirectament; no s'identifica amb el personatge de Metimna, sinó*

que representa només un aspecte de la seva personalitat (la «revolada cruel»); en l'acte de preparar la llimonada amb suc de llimona i mel s'hi revela el conjunt d'aquesta personalitat: l'equilibri entre acidesa i dolçor que la fa feliç quan el repòs arriba amb la satisfacció de l'esforç acomplert («tant d'esment»). (0,5 punts)

c) *Explica que el poema pertany al primer llibre important de Carner (*Els fruits saborosos*) i presenta característiques de Carner com ara: absència del jo del poeta, perquè el poema es construeix com a observació d'una escena de la vida domèstica; la idealització —o desrealització— de la realitat (en aquest cas, a partir de la forma literària de l'idil·li); una artificiosa distanciació de la realitat, en el cas de* Els fruits saborosos *hel·lenitzant-la amb noms grecs; la perspectiva moral i els valors associats al sentit de l'ordre, l'equilibri, el treball o la previsió (recurrent en* Els fruits saborosos*); la humanització de les coses inanimades (per exemple, «la llum [...] l'omple de besades».) (1 punt)*

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat, se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut.

14. PAU 2015 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció B)

3. Comenteu el poema de Josep Carner «La vida incerta», publicat per primera vegada a La primavera al poblet (1935). Tingueu en compte, sobretot, aquests aspectes (no cal tractar-los separadament ni en el mateix ordre):

a) El tema del poema i el sentit del títol, fent atenció a l'expressió del pas del temps, a les referències a les estacions i a les preocupacions que s'hi expressen.

b) La versificació i l'estructura del poema, i el valor que hi tenen els recursos retòrics, com ara els contrastos i les interrogacions.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

LA VIDA INCERTA

El riu s'emporta en fulles fatigades
botí flairós que broda son setí.
Ve el sol roent, després les maltempsades;
després, es farà gebre el serení.

¿L'abril encara tornarà a ma cleda
guarnit de xiscles? I, en florint els sots,
¿deixaré pel cucut en la verneda
el caliu d'argelagues i capçots?

O bé en l'hivern, quan, l'alta nit vinguda,
el cremallot, per son esglai batut,
mori en espeternec, i, mai planguda,
xiuli per un forat la solitud;

quan buits camins arribin a cruïlla
sense petjades a bescanviar,
i a lloc gras, vermenós, corri la guilla
i deserti les serres el senglar,

¿me n'aniré tot sol, no vist rodaire,
closos els ulls com per al dolç dormir,
sense plany de la terra ni de l'aire,
vers una primavera sense fi?

setí: 'teixit lluent de seda, cotó o lli'.
serení: 'humitat de l'aire que cau certes nits serenes, rosada'.
capçots: 'panotxes de blat de moro desgranades'.
cremallot: 'en una espelma, tros de ble incandescent en deixar de fer flama'.
vermenós: 'que cria cucs'.

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al comentari de contingut es poden atorgar si l'alumne/a tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si:

a) *Explica que el títol recull el tema clau del poema: la mortalitat humana i els dubtes que suscita al poeta la certesa de la mort i la incertesa de la seva vinguda (0,75 punts), i identifica amb precisió les principals referències temporals: la tardor als vv. 1-2, la successió estiu-tardor-hivern als vv. 3-4, la primavera als vv. 5-8, i l'hivern a les estrofes III i IV. Un cop identificades, ha d'explicar que representen les edats i etapes de la vida, i que la «primavera sense fi» de l'últim vers és la mort (o, més exactament, el més enllà cristià). (0,75 punts) Pot explicar també que a partir dels anys 1920, amb l'absència del país i la maduresa vital, la poesia de Carner s'obre a preocupacions noves que impliquen una major presència de la persona del poeta: el pas del temps, la caducitat de la vida, la mort, la transcendència o l'enyor del passat i del país. (0,5 punts).*
b) *Analitza la mètrica del poema (5 quartets de versos decasíl·labs, amb rima consonant encadenada) (0,5 punts) i en mostra l'estructura: estrofa I: presentació del pas cíclic del temps; resta del poema: presentació de dues alternatives a través d'interrogacions que estructuren el poema i que reflecteixen la incertesa vital. Una alternativa (estrofa II) és la tornada de la primavera (i, per tant, la continuïtat de la vida); l'altra (estrofes III-V), l'abocament irremissible a un caminar erràtic hivernal que s'identifica amb la mort (0,5 punts).*

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat, se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut.

15. PAU 2014 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 2 (Opció A)

2. [Antologia poètica de Josep Carner]

L'examinand haurà d'exposar que Nabí *és un poema narratiu basat en el llibre bíblic de Jonàs i n'haurà de perfilar a grans trets els elements bàsics de l'argument (l'encàrrec diví, viatge a Nínive, desobediència...) (1 punt). També caldrà que posi en relació el poema amb el context històric (en el sentit que Carner el reprèn durant la Guerra Civil) i amb la trajectòria literària de l'autor, que ha evolucionat des de l'estètica noucentista dels primers anys fins a posicions properes al postsimbolisme, que són clarament representatives en* Nabí *(la preocupació metafísica, reflexió sobre la condició humana, l'ús d'un llenguatge simbòlic...) (1 punt).*

Si l'alumne/a complementa la resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és, tanmateix, pertinent, se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 2 punts.

16. PAU 2014 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció A)

3. [Antologia poètica de Josep Carner]

Els tres punts assignats al comentari de contingut es poden atorgar si l'alumne/a tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes (a raó d'1 punt per cadascun), és a dir:

a) Si exposa de manera raonada el context històric del franquisme i la fidelitat del poeta a la llengua i al país a partir de les imatges del poema;

b) Si assenyala el tema de la vellesa i del pas del temps que no canvia, però, els principis de fidelitat a una idea.

c) Si fa una anàlisi acurada dels aspectes formals del poema (les figures retòriques com ara metàfores i símbols). Es valorarà especialment si l'alumne identifica que es tracta d'un sonet i n'analitza correctament els aspectes mètrics.

Si l'alumne/a complementa la resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és, tanmateix, pertinent, se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts assignats al contingut de la resposta.

17. PAU 2014 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 1 (Opció A)

OPCIÓ A

1. [Antologia poètica de Josep Carner]

L'alumne/a haurà de comentar, d'una banda, les característiques definitòries de l'etapa noucentista de Carner (recuperació de temes clàssics, harmonia formal, ironia, les escenes quotidianes...) (1 punt) i les que comencen a definir-se a partir d'El cor quiet (depuració expressiva, nostàlgia, preocupació per la transcendència, l'afirmació de país, atenció a la realitat...), les quals marquen l'evolució cap a les formes pròpies del postsimbolisme (1 punt). També es valorarà que l'alumne/a il·lustri els comentaris amb exemples extrets de l'antologia (1 punt).

Si l'alumne/a complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és, tanmateix, pertinent, se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts.

18. PAU 2013 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció A)

3) [3 punts pel contingut; 2 punts per la capacitat d'argumentació i anàlisi, ordenació de les idees i la coherència del discurs.]

Els tres punts assignats al comentari de contingut es poden atorgar si l'alumne/a tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes (a raó d'1 punt per cadascun), és a dir, si:

a) l'alumne identifica en "Bèlgica" –un poema de la vellesa i de l'exili de Josep Carner– la pervivència, degudament depurada, de l' ideari noucentista de primeries del segle XX;

b) esmenta i comenta l'ideal d'una societat utòpica, ciutadana, ideal, en què els aspecte culturals, espirituals o emotius predominen sobre els aspectes materials (i bel·licistes);

c) explica el poema com una visió tocada, també, per la sensibilitat social, però allunyada tant de les dictadures vigents a l'Europa de l'Est com de les instaurades en el sud d'Europa –és el cas de l'Espanya de 1952.

Si l'alumne/a complementa la resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és, tanmateix, pertinent, se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts assignats al contingut de la resposta

19. PAU 2013 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 1 (Opció A)

OPCIÓ A

1) Analitza i valora raonadament aquestes afirmacions del poeta Josep Carner, publicades el 1908 a la revista *Empori*, tot posant-les en relació amb la seva obra poètica i la seva concepció de la política, de la llengua i la literatura: "Nosaltres els poetes som els constructors de pobles, i avui que tenim encara tanta feina a fer en el casal projectat de la civilització catalana, no sentim al amidar tot lo que encara ens manca, al veure aqueixos forats per on entra el sol, una impressió de desencoratjament i de pessimisme, sinó una ànsia de creació que és benaventurada perquè ha de ser feconda".
[3 punts]

L'alumne ha de ser capaç de comentar la citació de Josep Carner posant èmfasi en l'aspecte de construcció nacional assignat a la poesia sempre en relació íntima amb la llengua —aquí es pot estendre, si vol, en l'aspecte de creació de neologismes, de represa dels mots de la tradició medieval, del llenguatge d'aspiració culta... (1'25 punts); amb l'aspecte civilitzador —i doncs, de cultura ciutadana, urbana—, i amb la represa —ideal— de la tradició literària perduda en el període anomenat "Decadència", expressat per l'al·lusió d'"aqueixos forats per on entra el sol" —aquí pot referir-se a la idea de bastir una literatura culta com la que s'hauria esdevingut al Renaixement si la història de Catalunya no s'hagués torçat... (1'25 punts). De més a més, ha de consignar la fidelitat a aquests valors fins al darrer poema de l'antologia llegida, malgrat totes les adversitats històriques —millor si usa algun poema per corroborar-ho, com aquests versos darrers d'"El més vell del poble": "tot fent honor, per via dreturera, / amb ulls humits i cor enamorat, / a un esquinçall, en altre temps bandera" (0'5 punts).

Si l'alumne/a complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió no explicitada estrictament en l'enunciat, però que hi és tanmateix pertinent, se li pot assignar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no sobrepassarà els 3 punts.

20. PAU 2013 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció A)

3) Comenteu el següent poema de Josep Carner, extret del recull “Verger de galanies” (1911). Podeu comentar els següents aspectes (no cal tractar-los separadament ni en el mateix ordre):

a) el significat simbòlic del poema en relació amb les idees del seu temps;
b) la valoració o descripció de la dona en relació amb les idees del seu temps;
c) el llenguatge i l’estructura formal.

[3 punts pel contingut; 2 punts per la capacitat d’argumentació i anàlisi, l’ordenació de les idees i la coherència del discurs]

CAMPEROLA LLATINA

Alada, véns al solc i a la sembrada
i decantes el cap a la claror,
i mig augusta, mig espellifada,
et corones amb l’or de la claror.

Tens la cintura fina i abrivada
i el si d’una naixent promissió
canta la teva boca, incendiada
com una rosa de l’Anacreó.

I fas anar la teua grana en doina
com sobirana que escampés almoina
i et rius del pobre Gàlata ferest.

Mai no sabràs que dins la gleva amiga
jeu enterrada una deessa antiga
que et vetlla encara, compassant-te el gest.

Els tres punts corresponents al comentari de contingut es poden assignar si l’alumne/a tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en la pregunta; és a dir:

a) Si respon que el noucentisme és la forma literària que pren el classicisme a Catalunya. L’alumne ha de detectar el símbol de la deessa antiga que perviu —la tradició cultural, doncs— més enllà del que la camperola llatina sap i coneix. Aquest símbol pot relacionar-se amb la descoberta arqueològica d’Empúries, aproximadament coetània, que Eugeni d’Ors comentà al glossari. Aquesta revifalla del món antic —la llatinitat— en el poema es manifesta en un elogi d’una dona camperola de caire idealitzant, de caire conservador. (1 punt)

b) Si comenta que la camperola llatina, que entronca amb una visió cortesa de la dona, en representa una d’una notable sensualitat i energia, aureolada de llum que desconeix que sota el seu gest actual hi ha la tradició clàssica. D’aquesta darrera part del poema se’n dedueix el caràcter elitista, aristocràtic del noucentisme. (1 punt)

c) Si esmenta que l’estructura formal del sonet, docta, elaborada, eufemística, en realitat, fa referència plena al model de dona passional. L’alumne també pot indicar com el poeta, per mitjà del llenguatge, crea un món radiant, idealitzat, on no tot és visible: la deessa antiga jeu amagada, enterrada. La realitat no és, doncs, només el que és visible pels ulls. La cultura, la tradició, per exemple, és invisible a la mirada. Només el poeta ho revela (1 punt).

Si l’alumne/a complementa la seva resposta de manera correcta i coherent amb alguna qüestió a banda de les esmentades, se li pot atorgar per aquest concepte fins a

1 punt. En tot cas, la puntuació global de la pregunta no excedirà mai els 3 punts assignats al contingut de la pregunta.

21. PAU 2006 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció B)

Pregunta 3
El comentari de text es valora en 5 punts, distribuïts de la següent manera: 3 per a l'avaluació dels continguts, i 2 pels aspectes metodològics del comentari.

–Avaluació dels continguts (3 punts): el comentari de l'alumne/a no cal que se centri exclusivament en els aspectes assenyalats en l'enunciat, però els ha de tenir en compte; per tant, cada un d'aquests que no trobi resposta en el desenvolupament de l'alumne no sumarà la puntuació que li correspon. Això no obstant, si desenvolupa correctament i de manera coherent algun altre aspecte del text proposat, no indicat expressament en l'enunciat, per aquest concepte se li pot assignar fins a 1 punt, sense sobrepassar mai la puntuació de 3 punts.

–Aspectes metodològics del comentari (2 punts): es tracta d'avaluar la capacitat d'argumentació, l'ordenació de les idees, la coherència del discurs, la capacitat expressiva que demostri l'alumne/a i, en general, els aspectes propis de la redacció.

Un dels dos punts s'assigna al que és pròpiament metodologia de comentari (capacitat d'anàlisi del text, saber-ne extreure idees de manera argumentada i no servir-se'n com a pretext). No cal valorar negativament una estructuració de caràcter escolar (localització, determinació del tema, divisió en parts, etc.), però tampoc exigir-la. El que s'ha de valorar negativament és que prescindeixi de comentar pròpiament el text i es limiti a prendre'l com a pretext per a una acumulació innecessària d'idees o teories, encara que no siguin incorrectes si ens referíssim a d'altres fragments de l'obra o a l'obra en general.

L'altre punt s'assigna als aspectes de redacció del comentari: la fluïdesa del llenguatge, l'adequació del vocabulari, la claredat en la redacció i la puntuació.

No cal una nota específica per a cada un d'aquests dos aspectes. Les indicacions anteriors no són més que una pauta, que el corrector sabrà utilitzar prou per a establir la puntuació entre zero i dos punts.

Reducció per errors de llengua
De la nota global de l'exercici es pot deduir 1 punt si es detecten errors ortogràfics o gramaticals d'una certa entitat. No es tracta de deduir un determinat valor (0,1; 0,2...) per error, ni de sumar deduccions per la repetició d'un mateix error, sinó que la reducció ha de respondre a una valoració global dels errors comesos.

Com a pauta, es deduirà un punt si a l'examen hi ha errors greus de manera reiterada: b/v, h, frases agramaticals, barbarismes flagrants, greus problemes de puntuació... Es deduirà mig punt si conté menys errors greus (fins a quatre o cinc) o si els que hi ha no es consideren tan greus (dièresis, determinats errors en l'ús dels relatius i dels pronoms febles, construccions dubtoses...). La suma de pocs errors greus i d'alguns errors lleus es penalitzarà amb un punt. No es descomptarà puntuació si s'adverteixen errors atribuïbles a lapsus o per la presència de poques errades lleus.

Si els errors d'aquest tipus fossin molt greus, o quantiosos, o impliquessin dificultats greus de comprensió, la reducció de la nota global pot arribar als 2 punts.

Quan s'apliqui una reducció de nota per aquests motius, s'assenyalarà al capdavall de la graella de puntuació dels exercicis.

Pautes de correcció de la prova

22. PAU 2006 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció B)

Pregunta 2

La pregunta val 2 punts. Es demana una explicació breu de la qüestió que s'hi formula, que és prou concreta. El que es valora, doncs, és l'adequació de la resposta a la pregunta plantejada. No es tracta de desenvolupar un tema general a partir de la qüestió formulada.

En aquest cas, cal adonar-se que el poeta no es limita a una recreació lírica de determinats arbres com a elements del paisatge, o decoratius, o productius, sinó que, partint d'aquestes qualitats dels d'elements arboris i de la seva diversitat, apunta reflexions que afecten els comportaments i els sentiments humans.

23. PAU 2006 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció B)

Pregunta 2

La pregunta val 2 punts. Es demana una explicació breu de la qüestió que s'hi formula, que és prou concreta. El que es valora, doncs, és l'adequació de la resposta a la pregunta plantejada. No es tracta de desenvolupar un tema general a partir de la qüestió formulada.

En aquest cas, els mateixos títols dels quatre poemes donen pistes per a una possible resposta: els «tres arbres» representen tres sentiments o estats de la vida humana, i «Conversa», per la seva pròpia estructura formal de diàleg, suposa adaptar una funció humana a uns elements arboris, el diàleg entre els quals il·lustra dues maneres d'entendre la vida.